

Вища освіта в Україні

ВОРОНКО О.С., ШТЕПА Н.П.

ЕКОНОМІЧНИЙ аналіз

Навчальний посібник

Видавництво "Новий Світ - 2000"

Серія «Вища освіта в Україні»

О. С. ВОРОНКО, Н. П. ШТЕПА

Економічний аналіз

навчальний посібник

3-тє видання, стереотипне

*Затверджено Міністерством
освіти і науки України як навчальний посібник для студентів
економічних спеціальностей вищих навчальних закладів*

Львів
«Новий Світ – 2000»
2026

УДК 33.021 (075.8)
В 75

Розповсюдження та тиражування
без офіційного дозволу видавництва
заборонено.

Рекомендовано Міністерством освіти та науки України

Рецензенти:

Г. І. Башнянин, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії Львівської комерційної академії;
В. С. Рудницький, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аудиту Львівської комерційної академії;
Б. Ф. Усач, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Львівського інституту банківської справи УБС НБУ.

В 75 Воронко О. С., Штепа Н. П.

Економічний аналіз : навчальний посібник / О. С. Воронко, Н. П. Штепа. – 3-тє видання, стереотипне. – Львів : «Новий Світ-2000», 2026. – 276 с.

ISBN 978-966-418-158-4

Посібник підготовлено відповідно до програми з навчальної дисципліни «Економічний аналіз». У ньому висвітлені теоретичні основи економічного аналізу, зокрема технічні прийоми і методи аналітичних досліджень, обґрунтування управлінських рішень щодо пошуку внутрішніх невикористаних резервів.

Подается методика аналізу виробничої програми підприємства та основних чинників, що забезпечують ефективність його діяльності: трудових ресурсів, предметів та засобів праці. Розглянуті питання аналізу собівартості продукції та витрат на виробництво, фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Окрема тема присвячена аналізу торговельних підприємств.

Посібник містить перелік питань для самоконтролю та перевірки засвоєння теоретичних знань, тести, завдання, виконання яких допоможе краще опанувати методи аналітичних досліджень показників діяльності підприємства.

Для студентів та викладачів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей, практичних працівників підприємств.

УДК 33.021 (075.8)

© Воронко О. С., Штепа Н. П., 2026

© «Новий Світ-2000», 2026

ISBN 978-966-418-158-4

Зміст

Вступ	7
Розділ 1. Теоретичні основи економічного аналізу.....	9
1.1. Поняття про економічний аналіз.....	9
1.2. Об'єкт, предмет і завдання економічного аналізу.....	11
1.3. Зв'язок економічного аналізу з іншими науками.....	13
1.4. Види економічного аналізу та їх класифікація.....	15
1.5. Інформаційне забезпечення економічного аналізу.....	20
1.6. Організація економічного аналізу.....	23
1.7. Метод і методика економічного аналізу.....	26
1.8. Способи та прийоми економічного аналізу.....	30
Контрольні питання і завдання.....	43
Тести для самоконтролю.....	43
Розділ 2. Аналіз маркетингової діяльності підприємства.....	44
2.1. Значення і завдання аналізу маркетингової діяльності.....	44
2.2. Аналіз попиту на продукцію і формування портфеля замовлення.....	45
2.3. Оцінювання ризику незатребуваності продукції.....	47
2.4. Аналіз ринків збуту продукції.....	49
2.5. Аналіз цінової політики підприємства.....	53
2.6. Аналіз конкурентоспроможності продукції.....	54
Контрольні питання і завдання.....	57
Тести для самоконтролю.....	58
Завдання для закріплення знань.....	59
Розділ 3. Аналіз виробництва і реалізації продукції.....	60
3.1. Значення, джерела аналізу та основні показники виробництва і реалізації продукції.....	60
3.2. Аналіз обґрунтованості та виконання програми виробництва.....	61
3.3. Аналіз реалізації продукції та виконання договорів постачання.....	68
Контрольні питання і завдання.....	71
Тести для самоконтролю.....	72
Завдання для закріплення знань.....	73
Розділ 4. Аналіз використання персоналу підприємства.....	77
4.1. Аналіз забезпеченості підприємства персоналом та ефективності їх використання.....	77

4.2. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів.....	83
Контрольні питання і завдання.....	88
Тести для самоконтролю.....	89
Завдання для закріплення знань.....	90
Розділ 5. Аналіз матеріальних ресурсів підприємства.....	92
5.1. Оцінка забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами та ефективності їх використання.....	92
5.2. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва.....	98
Контрольні питання і завдання.....	103
Тести для самоконтролю.....	104
Завдання для закріплення знань.....	104
Розділ 6. Аналіз собівартості продукції та витрат на виробництво.....	106
6.1. Значення, основні показники і джерела аналізу собівартості продукції.....	106
6.2. Аналіз показників собівартості продукції.....	107
6.3. Аналіз окремих статей витрат.....	113
Контрольні питання і завдання.....	117
Тести для самоконтролю.....	117
Завдання для закріплення знань.....	118
Розділ 7. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.....	121
7.1. Характеристика фінансових результатів та завдання їх аналізу.....	121
7.2. Факторний аналіз прибутку та його розподілу.....	123
7.3. Визначення порогу рентабельності та прогнозування прибутку.....	128
7.4. Аналіз показників рентабельності підприємства.....	132
Контрольні питання і завдання.....	136
Тести для самоконтролю.....	137
Завдання для закріплення знань.....	138
Розділ 8. Аналіз фінансового стану підприємства.....	141
8.1. Значення, актуальність та джерела інформації аналізу.....	141
8.2. Експрес-аналіз фінансового стану.....	143
8.3. Аналіз активів підприємства. Аналіз оборотних активів.....	150

8.4. Аналіз джерел формування майна підприємства.....	172
8.5. Аналіз фінансової стійкості та її прогнозування.....	181
8.6. SWOT-аналіз діяльності господарюючого суб'єкту.....	186
Контрольні питання і завдання.....	189
Тести для самоконтролю.....	190
Завдання для закріплення знань.....	191
Розділ 9. Аналіз товарообороту і товарних запасів підприємств роздрібною торгівлі.....	193
9.1. Роздрібний товарооборот: характеристика, значення, завдання та інформаційна база його аналізу.....	193
9.2. Аналіз виконання бізнес-плану і тенденцій розвитку роздрібного товарообороту.....	196
Контрольні питання і завдання.....	199
Тести для самоконтролю.....	200
Завдання для закріплення знань.....	201
9.3. Аналіз впливу факторів на зміну роздрібного товарообороту.....	201
9.3.1. Аналіз засобів праці (матеріально-технічної бази) торгівельного підприємства.....	203
9.3.2. Аналіз трудових ресурсів.....	208
9.3.3. Аналіз стану та ефективності використання товарних запасів.....	219
Контрольні питання і завдання.....	227
Тести для самоконтролю.....	228
Завдання для закріплення знань.....	228
Розділ 10. Аналіз витрат торгівельної діяльності.....	231
10.1. Аналіз дотримання кошторису і динаміки витрат обігу.....	231
10.2. Аналіз впливу факторів на зміну витрат, виявлення резервів економії витрат.....	239
Контрольні питання і завдання.....	247
Тести для самоконтролю.....	247
Завдання для закріплення знань.....	248
Розділ 11. Аналіз фінансових результатів господарської діяльності підприємств торгівлі.....	250
11.1. Значення, завдання та інформаційна база аналізу фінансових результатів та рентабельності господарської діяльності підприємств торгівлі.....	250

11.2. Прогнозування оптимальних параметрів прибутку, товарообороту і витрат.....	259
11.3. Аналіз рентабельності торгового підприємства.....	263
11.4. Аналіз розподілу прибутку.....	268
Контрольні питання і завдання.....	270
Тести для самоконтролю.....	271
Завдання для закріплення знань.....	271
Предметний покажчик.....	273
Література.....	276

ВСТУП

Перехід України до ринкової економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління виробництвом.

Важлива роль у реалізації цієї мети належить економічному аналізу діяльності суб'єктів господарювання. За його допомогою розробляються стратегія і тактика розвитку підприємства.

Мета і завдання дисципліни, її місце у навчальному процесі

Наукова дисципліна «Економічний аналіз» належить до обліково-аналітичних дисциплін. Необхідність вивчення даного курсу викликана потребою оволодіння в умовах ринкових відносин методикою економічного аналізу не лише працівниками економічних служб, але і менеджерами всіх рівнів.

Мета курсу – надати студентам знання теоретичних основ економічного аналізу, а саме:

- змісту поняття «економічний аналіз» як науки, практики та навчальної дисципліни;
- розуміння значення та завдань економічного аналізу в умовах ринкових відносин;
- набуття навичок системного підходу до дослідження економічних явищ та процесів, розуміння будови інформаційної системи менеджменту як комплексу; підсистем планування, обліку, контролю, аналізу, які діють на основі інтегрованої економічної інформації;
- ознайомлення з методом економічного аналізу та практикою застосування його основних способів та прийомів;
- виявлення взаємозв'язків між економічними показниками, оцінка їх видів, підбір методики дослідження;
- освоєння технології і техніки проведення аналізу основних економічних показників господарської діяльності;
- набуття знань з організації економічного аналізу на підприємстві.

Завданням вивчення дисципліни є оволодіння студентами теоретичними основами з економічного аналізу як системою узагальнених знань про предмет, метод і організацію його проведення на підприємстві та практичними навичкам і використання аналітичних способів та прийомів для обґрунтування управлінських рішень, виявлення факто-